

RITSTJÓRN

HVAÐ ÁTTU VIÐ?

Í fyrsta tölublaði Gáttar hófum við umræðu um merkingu íðorða á sviði fullorðinsfræðslu. Í öllum tölublöðum höfum við velt fyrir okkur nokkrum hugtökum sem varða viðfangs-efni Fræðslumiðstöðvar atvinnulífsins, FA. Sem fyrr teljum við sem störfum við FA þörf fyrir að hugtök, sem notuð eru í umræðu um fræðslumál fullorðinna, séu skýrt skilgreind. Því hefur verið fastur þáttur hér í ársritinu Gátt að fjalla um slík hugtök með það að markmiði að koma af stað umræðum og ná samkomulagi um heppilega og samræmda notkun þeirra íðorða sem notuð eru um hugtökin. Samtals eru hugtökin sem við höfum varpað fram skilgreiningum á nú að nálgast áttunda tuginn.

FA gegnir því hlutverki að vera vettvangur samstarfs og umræðu um fullorðinsfræðslu og kennslufræði fullorðinna. Innan FA hefur verið starfandi hópur sérfræðinga sem veltir fyrir sér heppilegri íðorðanotkun og prófar sig áfram með mismunandi íðorð. Er umræður um hugtökin þóttu ekki hafa komist á nægilegt flug ákváðum við snemma á árinu 2009 að setja á laggirnar svokallaðan hugtakahóp og bjóða til samstarfs sérfræðingum frá öllum helstu stofnunum sem koma að málefninu. Hópnum var ætlað að skilgreina hugtök sem varða nám og menntun fullorðinna. Eins og fram kom í Gátt 2009 ákvað hópurinn að beita sér fyrir þýðingu á orðaskrá um evrópska menntastefnu og fékk styrk frá mennta- og menningarmálaráðuneytinu til verksins. Elísabet Gunnarsdóttir var ráðin sem þýðandi en hópurinn vann með henni. Verkinu var skilað til ráðuneytisins 6. október 2009. Mennta- og menningarmálaráðuneytið sendi listann til CEDEFOP, starfsmenntastofnunar Evrópu og nú er hann aðgengilegur á heimasíðu stofnunarinnar ásamt listum á 13 öðrum tungu-

málum, þar af tveimur norrænum, norsku og sænsku. Þá hefur orðalistinn verið færður inn í Orðabanka Íslenskrar málstöðvar (www.ordabanki.hi.is) og einnig verður hægt að sækja hann í heild á PDF-formi á heimasíðu Stofnunar Árna Magnússonar í íslenskum fræðum (www.arnastofnun.is).

Hér í tíundu útgáfu Gáttar tókum við upp þráðinn þar sem frá var horfið í síðasta riti. Eins og áður eru sett fram ensk íðorð og tillögur að íslenskum þýðingum og skilgreiningum. Enn eru flest íðorðin af CEDEFOP-listanum en hann er einkum ætlaður fræðimönnum og öðrum sem fást við menntun og mótun menntastefnu. Listinn er ekki tæmandi skrá hugtaka sem eru notuð af sérfræðingum heldur er honum ætlað að innihalda lykilhugtök sem eru nauðsynleg til þess að bera skynbragð á menntun og þjálfun í Evrópu. Skilgreiningar nokkurra hugtaka í þessu riti hafa birst áður, þar á meðal enska hugtakið *learning outcome*. Í þýðingu á orðalistanum frá CEDEFOP var það skilgreint sem lærdómur eða námsárangur en nú hefur það fengið nýja íslenska þýðingu þar sem íðorðið hæfniviðmið er nú notað, meðal annars í Aðalnámskrá framhaldsskóla. Þá hefur enska orðið *qualification* einnig fengið nýja þýðingu þar sem námslok hafa komið í stað hæfis. Fróðlegt verður að fylgjast með þróun orðanotkunarinnar.

Ritstjórn Gáttar er sér meðvituð um að allri hugtakaumfjöllun þarf að fylgja eftir með því að fá áhugasama einstaklinga til að tjá sig um skilgreiningarnar og gera í kjölfarið úrbætur. Því bjóðum við öllum þeim sem áhuga hafa á að senda okkur athugasemdir við skilgreiningarnar (sigrunkri@hja.is).

Íðorð á ensku	Íslensk þýðing:	Merking / skilgreining:
e. learning outcomes / learning attainments	hæfniviðmið	Sú þekking, leikni og/eða færni sem einstaklingur hefur áunnið sér og/eða er fær um að sýna fram á eftir að námi lýkur, hvort sem um er að ræða formlegt, óformlegt eða formlaust nám.
e. Assessment of learning outcomes	námsmat	Mat á þekkingu, kunnáttu, verksviti, leikni og/eða færni einstaklings samkvæmt fyrirfram ákveðnum viðmiðum (námsvæntingum, mati á námsafakstri). Mati fylgir að jafnaði staðfesting og námsskírteini.

Íðorð á ensku	Íslensk þýðing:	Merking / skilgreining:
e. validation of learning outcomes	staðfesting hæfni- viðmiða	Staðfesting viðurkennds aðila á að lærdómur (þekking, leikni og/eða færni) sem einstaklingur hefur aflað sér í formlegu, óformlegu og formlausu námi hafi verið metinn miðað við fyrirframákveðna mælikvarða og sé í samræmi við kröfur um staðfestingarviðmið. Staðfesting leiðir yfirleitt til vottunar.
e. certification of learning outcomes	vottun hæfis	Útgáfa skírteinis eða námstítills þar sem formlega er vottað að sá lærdómur (þekking, verkswit, leikni og/eða færni) sem einstaklingurinn hefur aflað sér hafi verið metinn og vottaður samkvæmt fyrirfram ákveðnum viðmiðum og staðfestur af þar til bærum aðila.
e. qualification	hæfi/hæfisvottun	Með hæfi er vísað annars vegar til formlegs hæfis og hins vegar til starfskrafna. Formlegt hæfi er formleg niðurstaða (skírteini, námstíll) mats og staðfestingar sem fæst með því að viðeigandi aðili segir fyrir um að einstaklingur hafi öðlast þekkingu, leikni og hæfni sem uppfyllir hæfniviðmið og/eða hafi til að bera nauðsynlega færni til að vinna verk á ákveðnu sviði. Hæfi er opinber viðurkenning á gildi hæfniviðmiða í atvinnulífinu og á menntun. Hæfið getur veitt lögbundin réttindi til að stunda ákveðna atvinnugrein (OECD). Starfskröfur eru sú þekking og leikni sem krafist er til að leysa af hendi þau verk sem felast í ákveðnu starfi (ILO).
e. Accreditation of an education or training provider	Vottun þjálfunar- eða fræðsluaðila	Gæðatryggingarferli þar sem löggjafarvaldið eða viðkomandi fagleg yfirvöld veita þjálfunar- eða fræðsluaðila vottaða stöðu sem sýnir að hann uppfylli fyrirfram áveðin viðmið.
e. credit system	námseiningakerfi	Fyrirkomulag sem miðar að því að safna saman þeim lærdómi sem fólk öðlast í formlegu námi, óformlegu eða formlausu, og greiða þannig fyrir að það geti flutt sig af einum vettvangi á annan með því að fá staðfestingu og viðurkenningu á fyrra námi. Náms- einingakerfi er hægt að setja saman á ýmsa vegu, til dæmis með því að lýsa þjálfunar- eða námsleið og gefa einingar hverjum þætti hennar (námseiningum, áföngum, náms- dvalarverkefnum, vinnu við doktorsritgerð, o.s.frv.); eða með því að lýsa hæfi og nota lærdómseiningar til að gefa hverjum námsáfangi einingar.
e. curriculum	námsskrá	Skrá yfir þá verkferla sem notaðir eru til að móta, skipuleggja og undirbúa þjálfunar- eða menntunarstarf, þar með taldar skilgreiningar námsmarkmiða, inntak, aðferðir (þ. á m. námsmat), námsefni, en jafnframt fyrirkomulag þjálfara- og kennaramenntunar. Athugasemd: Hugtakið námsskrá vísar til mótunar, skipulags og undirbúnings menntunarstarfs en hugtakið námsleið vísar til framkvæmdar þessarar starfsemi.
e. education or training path	náms- eða þjálf- unarbraut	Samanlagðar þær námslotur sem einstaklingur tekur til að öðlast þekkingu, leikni eða færni. Athugasemd: Náms- eða þjálfunarbraut getur vísað bæði til þeirra formlegu og óformlegu námslota sem fá vottun að fenginni staðfestingu.
e. unit (ECVET)	námsáfangi	Ákveðin samsetning þekkingar, leikni og/eða færni sem myndar heildstæðan hluta hæfis. Áfangi getur verið smæsti liður hæfis sem hægt er að meta, flytja, staðfesta og jafnvel votta. Áfangi getur takmarkast við ákveðið hæfi eða verið algengur í margs konar hæfi. Athugasemd: Einkenni áfanga (inntak, stærð, heildarfjöldi áfanga sem mynda hæfi, o.s.frv.) eru skilgreind af viðurkenndum aðilum sem bera ábyrgð á hæfi á viðkomandi sviði. Skilgreining og lýsing áfanga getur verið breytileg eftir því hvaða hæfiskerfi um er að ræða og starfsháttum viðkomandi aðila. Öllum áföngum í ECVET-kerfinu fylgja þó: <ul style="list-style-type: none"> • almennt heiti áfangans; • sú þekking, leikni og færni sem felst í áfanganum; • þeir mælikvarðar sem beitt er við mat á samsvarandi lærdómi.